

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnaburgensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Sessio Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

eis Capellanis ordinariis de gremio Capituli, aliisque Ministris juxta caerimoniale requisitis.

Cerimonie sub hoc sacro quo ad iherificationem & communionem cleri, invocationem item

Spiritus sancti post sacrum, lectionem Euangelii & ordinem processionis ad locum Synodalem omnes, ut in Synodo quinta obseruata fuerunt.

SESSIO PRIMA.

IN loco Synodali ut primum Illustrissima Sua Celsitudo finito hymno, & cantato vers. Emitte &c. collectam de Spiritu sancto subjunxit, ac postmodum in suo faldistorio ante altare parato, cum reliquo clero in solis & cuique assignatis locis confedit, statim Officiale ad se vocavit, cum mandato ut presentes interrogaret, num placeat eis Synodum inchoare: quod is fecit ut in maiori reliquisque precedentibus Synodis, per verba Reverendissimus in Christo Pater, &c.

Omnibus per verbum, placeat, respondentibus, Synodum aperiendam esse declaravit: Christi nomine invocato, &c. ut ibidem.

Hoc accepto responso, idem Officialis Illustrissime Suae Celsitudini, nomine totius Cleri, de felici ad hanc suam diocesin reditu, post varias itineris & viarum difficultates, gravissimosque pro Ecclesia Dei & toto imperio Romano susceptos labores per integrum quasi triennium, adgratulatus est, toto Clero stante detecto capite, hisce pene verbis:

Reverendissime ac Illustrissime Princeps, Domine Clementissime: Quantum gaudium felix reditus saluusque regressus Illustrissimæ Tuæ Celsitudinis in hanc tuam Diocesin ac Provinciam ante quatuor menses omnibus hujus patriæ, utrique tuo gladio subditis tam Catholicis, quam etiam alienæ fidei cultoribus attulerit, non est quod nunciem, cum ipse, dum patriam hanc per singulas satrapias, ut oves tuas videres, & ipsi vultum Pastoris sui intueri possent, obivisti, sat superque videris, Tibi præ gaudio Cordis, lachrymis etiam oculorum, manuumque ad Deum supplicum ostensione, gratias Deo agentes, congratulantes, longamque vitam & diurnam apud nos mansionem Patri Patriæ apprecantes.

Nemo certè tam imprudens erit, qui non majori læticia hunc Tuum, quem sat copiosum cernis, Clerum circumstantem orthodoxum, ex Tua præsentia perfusum existimet: & cum omnes illam exprimere non valeant, nec singuli dicere audeant, per me Tibi, suo Episcopo, suo Pastori, suo Capiti, suo Principi, suo Domino Clementissimo, simul & charissimo id fieri voluerunt: Gratulamur itaque omnes & singuli, tam pro nobis, quam nomine absentium Tibi, Illustrissime Princeps, de Tua in hac patria, præsentia, & specialiter in hoc loco, ubi verè munus tuum Episcopale jam per multos annos fideliter exercuisti, nos

spiritualibus doctrinis incessanter instruxisti, orthodoxam religionem Zelosè post tot exilii annos reduxisti, paternè fovisti, ac maxime auxisti, nosque & templis & aris, domiciliis ac libertati Ecclesiasticæ privilegiisque feliciter restituisti.

Meminimus adhuc præceptorum, quæ nobis ante Tuum abitum in simili soleenni confessu hoc in loco die prima Octobris anni 1652 uti tesseram ac mnemosynon patetno planè affectu dedisti, & reliquisti; quando cum S. Paulo Apostolo, qui Actorum 20 cum ab Ephesina Ecclesia discederet idem fecit, nobis valedixisti, & tristitiam lachrymasque nostras, quas avulsio illa Patriis nobis expresserat, solatus es, quod amore affectuque & animo apud nos vinctus remaneres, nec unquam divelli taliter velles, aut posses, cum nobiscum vinculis charitatis constrictus semper futurus esses: sensimus hoc revera Illustrissime Princeps ac Pater, cum in singulis nostris, juxta sacras constitutiones synodales, & consuetudinem sæculorum in hac Diocesi Tua, ecclesiasticis synodalibus congregationibus celebratis, memoriam Tui abundè literis pastoralibus refricares, & paterna viscera etiam à longè ostenderes nobis benigna & amantia.

Nec dubites, Illustrissime ac Reverendissime Pater, quin nos filii singuli omnibus diebus pro Te, pro tua sanitate, pro Tuis laboribus quos ubique ad majorem Dei gloriam & Ecclesiæ veræ Catholicæ commodum intendis, ac impendis, orationibus ad Deum piisque operibus instantes fuerimus: hoc non solum debitum nostrum fuit, ut servorum, sed etiam filialis amor erga Patrem, infinitus quidam naturalis erga Pastorem, & reverentia erga Principem, obedientia, cum id à nobis abituriens exegisti, talia expressit: nec frustra aut in vanum; habemus enim Te præsentem, videmus sanum, pro quo beneficio immortales Deo agimus gratias, audiemus hic cum debita humilitate loquentem, sequemur ulterius mandata Tua salutaria, nec cessabimus cum universa Ecclesia Osnabrugensi ad Deum orare, & clamare pro Te, ut multi adjiciantur anni pro salutari gubernio tuarum Diocesum, ut vivas, & hic, & olim sero in æterna beatitate. Ita omnes toto corde vovemus, & Illustrissimæ Celsitudini Tuæ nos humiliter commendamus, &c.

Qua

Qua gratulatione peracta, mox subjunxit: Illustrissime, &c. ut in alitis Synodis.

Ad quæ Promotores Synodales ab Illustrissima Sua Celsitudine pro hac vice denominati ac deputati fuerunt, in absentia Thesaurarii Cathedralis Ecclesie Iodoci à Ledebur, D. Bernardus Matthiæ à Campo, SS. Theologiae Doctor, & Canonicus ad S. Ioannem. D. Ioannes Brogeren, J. V. L. Canonicus SS. Ioannis Baptistæ & Euangelistæ Ratisbonæ, & Pastor in Rimslo. In simili, in Secretarium Synodi D. Conradus Burenus, Canonicus ad S. Ioannem Osnabrugi, & Pastor in Ecclesia Cathedrali. In Actuarium D. Christianus Brockman, Pastor in Wahlenhorst. In Notarium Gerardus Brickwedde, Curie Episcopalis Notarius Ordinarius.

His omnibus solitis suis locis consentientibus, mox Illustrissima Sua Celsitudo Clerum suum resalutavit, ac internam animi sui letitiam de presentia venerabilis Capituli sui, tot insignium & Collegiarum Ecclesiarum, Decanorum item ruralium, Parochiarum, Beneficiorum & aliorum Regularium, non obsecris indicis contestata fuit, in hunc ferme sensum:

Jam tandem ad hanc Ecclesiam Nostram Osnabrugensem post publica & gravissima tum Imperii Romani, in publicis, ac solennibus illis comitiis, tum Ecclesie similiter mee Ratisbonensis (cui licet indignus etiam præsum) negotia elapsis tribus integris annis, divina favente gratia redux (vos Fratres ac filii in Christo charissimi, gaudium meum & corona mea) in hoc sacro Synodali consensu præfens corpore, pro more Nostro, pro munere meo Episcopali, pro paterna in vos dilectione, pro bono Ecclesie Nostræ, pro salute animarum Nobis commissarum iterum alloquor: ut ubi anno 1652 primâ Octobris, ad præfatas superiores partes Germaniæ iturus, Vobis valedixi, paternæque benedictionem Episcopalem impertitus sum, in eodem loco non tam Vos me Episcopum & Patrem Vestrum ut fecistis excipiat, quam Ego vos filios charissimos paternis viscibus iterum complectar. Gaudeo quod intelligam Vos meminisse eorum, quæ præcepta, ante præfatum meum abitum in Regionem longinquam vobis valedicendo hoc eodem in loco dederim, tesseramque singulis reliquerim ex Doctrina S. Pauli Apostoli 1 ad Timoth. cap. 4. Attende tibi & doctrinæ. Item ex eodem Actor. cap. 20. Attendite Vobis, & universo gregi, id est, ut tum vestram, tum aliorum, vobis commissorum, salutem debitè operamini, verbo & exemplo digne ambulantes vocatione vestra, qua vocati estis; hanc inquam tesseram, ut spero, conservatis hucusque conferentes continuò in corde vestro, & proximo lucis exemplo demonstrantes; pro ut etiam non dubito, quin quod meritò à vo-

bis petii, & jam luculenter contestati estis, oratio sine intermissione ab hac Ecclesia ad Deum pro me facta sit; cum tam felicem reditum, leniumque meum interea satis auctum, non meritis meis tribuam, sed vestris aliorumque bonorum orationibus me à Deo participem factum esse agnoscam. Proinde gratias agens vobis me obligatum fateor; iterum gaudeo quod & vicissim me spiritu vobis alligatum cum eodem S. Paulo semper vobiscum fuisse agoveritis ex literis meis pastoralibus, in Synodalibus congregationibus à vobis celebratis, perlectis. Testis est etiam mihi Deus, cui servio in spiritu meo, in Euangelio Filii ejus, quòd sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis. Prout idem Apostolus scribit Rom. 1.

Ut autem re ipsa me vobis gratum exhibeam, nunc pro Germaniæ nostræ more, cuique vestrum aliquod memoriale apporto; instructionem scilicet Joannis Trithemii, Tractatum ad Nicolaum Mernicensem Presbyterum, de Ecclesiasticorum vita dignè instituenta, libellum planè pro Ecclesiasticis aureum. Sanè postquam in ea tempora incidimus, quibus maxime, si unquam, exhortationibus creberrimis opus est, operæ pretium aestimavi, si quod, tum per me ipsum, in diversis Synodis vobiscum celebratis, & vivâ voce, & per aliquot pastorales epistolâs, tum per alios meos ministros Ecclesiasticos in solitis Cleri congregationibus, & publicè & privatim triginta integris annis, quantum in me fuit, præstiti, id scripto in præsentia dentò omni sedulitate conarer, ut scilicet vobis singulis paterno studio vestri officii perpetuum monitorem aliquem constituerem. Nam, ut nescio, quo pacto mirificè afficiant, quæ auribus hauriuntur, non minus tamen commovere ea etiam plerumque solent, quæ ipsi meditati diligenterque perpensis rationibus à multis interpretibus accipimus.

Qua de causa ut dixi, Venerabilis Ioannis Trithemii, olim Abbatis Sponheimensis celeberrimi & nunquam satis laudandi, maximeque de Ecclesia Dei merito, Ordinis S. Patris Benedicti, almæque congregationis Bursfeldensis, Viri (ut ex ejus scriptis apparet) & vitæ & eruditionis spectatissimæ, præfatum libellum delegi, quem etiam cum quibusdam notis non inutilibus, typis excudendum curavi, ut eum scilicet multiplicatis exemplaribus vestrum quilibet frequenter in manibus teneret, ac penes se continuo haberet, eoque quasi vitæ Ecclesiasticæ duce per istas, hujus sæculi nostri salebras uteretur: sanè de sacerdotum, Clericorumque omnium vitâ piè, sanèque instituenda optima, & ad corruptiores nostri temporis mores accommodatissima præcepta tradit, quæ omnia, uti ex limpidissimis Theologicæ doctrinæ fontibus de-

prompta inuenietis, ita nil præter saluberrimas admonitiones, nil præter Christianam pietatem, nil denique præter salutis æternæ adipiscendæ rectissimam, amoenissimamque viam, vobis fratram intuebimini. Verum cum vix sit, ut à Nobis ita aliquid novum ac inauditum excogitari, dicere possit, quin antea vel sæpius dictum, auditumve sit, Trithemium præfatum hoc argumentum post alios maximi nominis Theologos tractasse, inficiari nec possum, nec volo: nam quo ille vixit tempore, jam ante centum & triginta sex nimirum annos (mortuus est enim anno 1519) libertatis scilicet Cleri & populi tam in disciplina, quam in fide, aut eadem vigeant, quæ hodie flagitia, aut hanc nostram tempestatem tot (pro dolor) sceleribus, & Ecclesiam Dei scandalis Ecclesiasticorum, contaminatum iri vaticinatus est: ita plerorumque scilicet mores depingit, atque adeo nobis quid agendum quid fugiendum egregiè ob oculos proponit: quæ potissima ratio fuit, cur vobis piissimum hunc libellum præ cæteris commendandum censuerim.

Cum igitur meum sit præire, & vos Pastoris voce vocare, vos excitare continuo, ne aut aqua stagnans putrescat, aut hortus incultus manens sylvelcat, aut ferrum non continuo tritum rubiginem induat, persuasum omnino habetote, illud me libentius, ac sæpius, & ulterius facturum, quod sciam, & vestrum esse Pastoris Vestri & Episcopi vocem sequi, & cohortationes meas apud vos omnes omnino inanes hæctenus non fuisse, quarum fructus sentio, & universus grex Noster, ut spero, uberores adhuc percipiet, si quod sponte vestra feceris, meis etiam precibus toties reiteratis, alacrius ad præfati Abbatis Trithemii præscripta, vitam vestram institueritis, quod in Domino de singulis vestrum planè confido.

Finita hæc resalutatione ulterius allocuta est Synodus; ut in pontificali Romano. Venerabiles Sacerdotes.

Quo peracto primus promotorum D. Bernardus Matthia à Campo, sequenti modo Synodum est allocutus, legitque decretum de non discedendo. Reverendi, Nobiles, &c. ut in Synodo majeri.

Deinde ex mandato Illustrissima sua Celsitudinis per Officiale reproduclæ sunt citationes, debite affixæ, promulgatæ, ac intimatæ, Notarioque publicè consignatæ.

Vi vero de absentium ac præsentium numero constaret, mandatum fuit Actuario Synodi Christiano Brockman ut omnium, & singulorum nomina clara voce recitaret; jussumque fuit ut præsentibus

per verbum, Adsum, præsentiam suam contestentur, absentium vero nomina per Notarium synodalem singulaviter annotentur.

Finita lectione catalogi, secundus promotor accusavit solito modo absentium contumaciam, his verbis; Illustrissime & Reverendissime Princeps, &c. ut in aliis Synodis.

Ad quæ respondit Illustrissima sua Celsitudo: Decernimus ut non obstante contumacia, &c. ut ibid.

Postmodum sua Celsitudo specialem habuit sermonem synodalem ad hanc & mediam, cujus hic fere erat sensus:

Proposuit parabolam Christi Domini Luc. c. 19. de homine nobili abeunte in regionem longinquam, & qui rediens à servis suis, quibus talenta pro negotiatione commiserat, rationem negotiationis exquisivit. Ita sibi quoque ex officio Episcopali singulariter incumbere asseruit. Postea modum docuit verè cum talentis commissis negotiandi cum fructu & fœnore, quem personæ Ecclesiasticæ servare debeant, ne cum illo servo nequam, qui mniam sibi creditam abscondit, à Domino mereantur castigari: ac quatuor præcipuè media non otiosæ negotiationis adduxit: quorum primum hac fessione explicavit, fugam scilicet rerum ac personarum sæcularium, quæ nos in negotiatione salutari impediunt.

Finita hac concione primus Synodi promotor, ex mandato Illustrissima sua Celsitudinis, his verbis Clerum allocutus est:

Illustrissimus, &c. pro bono hujus Ecclesiæ regimine & novo stimulo addendo juxta præscriptum SS. Concilii Tridentini generalia quædam statuta perpetuis futuris temporibus duratura, & in singulis Synodis de certo ordine, ministris & functionibus Ecclesiasticis prælegi solita, denuò conscribi, & in certum ordinem redigi curavit, quorum lectio publicè nunc fiet. Quare vos omnes & singulos hic præsentibus in Domino adhortor ut diligenter auscultetis, & si quid ulterius pro communi bono & Ecclesiasticæ disciplinæ ac libertatis conservatione proponendum existimetis, id ipsum cum debita reverentia in medium proferatis, ut communi studio omnia ad optimum Ecclesiæ statum dirigantur, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & animarum salutem, &c.

Hoc factò Secretarius Synodi accessit D. Officiale, & ex ejus manibus accipiens Decreta sua Celsitudinis, supplex interrogavit, num placeat legi prædicta Decreta Generalia.

Sua Celsitudo respondit, placet, legantur. Quare Secretarius ambonem paratum ascendit, & legit stans uti sequitur:

DECRETA SYNODI PRÆSENTIS
GENERALIA.

DECRETVM PRIMVM,
de Synodo incepta.

U Abetur ad verbum in Synodo quinta,
fol. 301.

DECRETVM II.

De modo vivendi, Synodi tempore.

Fol. 301.

Nota, cum allegata in dicto decreto tabella
disciplinæ Synodalis, per Nos in multis aucta, ean-
dem integram hic subnectimus.

T A B E L L A

Disciplinæ Synodalis.

I. **C**lerus ad Synodum convocatus, fe-
cum cogiter, quas ob causas hæc
actio aniversalis celebretur.

II. Omnes vos diligenter ad sacram Com-
munionem præparate.

III. Assidue, caste pureque preces D E O
adhibete.

IV. Ad rei, cujus causa convenistis, gra-
vitatem intenti, tota animi cogitatione in eam
incumbite.

V. Ad cauponas ne divertite.

VI. Nolite per plateas vagari, aut præcu-
riostate, hac atque illac circumcurfare.

VII. Ad synodalem sessionem, statâ hora
indicta, sollicitè convenite.

VIII. Nec vero raptim, sed gravi incessu.

IX. Ubi convenistis loco constituto, su-
perpellicea munda ac decencia, aut alias ve-
stes, pro Ecclesiastici beneficii ratione, in-
duite.

X. Decenter induti, ad statum sessionalem
locum, non turbulentè, sed quietè, acce-
dite.

XI. Bini, quoad ejus fieri potest, conve-
nite.

XII. Ordine confidete.

XIII. Mane priusquam conveniatis, ci-
bum ne capite, aut potum, minus tabaco uta-
mini, sed jejuni adeste. In prandio etiam ita
Vos geratis, ut omnem excessum, præsertim
in potu evitetis, & necessitati tantum naturæ
satisfaciatis, & ut prompti paratique ad ses-
siones pomeridianas, si quæ habendæ sint,
aliosque Conventus, debite comparere pos-
sit.

XIV. Jejunium, quod in Ecclesiasticis
his actionibus olim institutum fuit ut proxima
feria. 6. servetis, hoc valde hortamur in
Domino.

XV. In loco autem benedictionis, quod est

templum D E I, confidentes, ne vocibus ob-
strepite.

XVI. Non tumultibus rem synodalem
perturbate.

XVII. Non confabulationibus operam
date, minus somno sopiti adeste, ut ea, quæ
D E U S per Nos à vobis exigit, digne in ejus
conspectu, (qui in medio hujus sacri cœtus
se futurum promisit,) percipere possitis, &
ad salutem tum vestram, tum aliorum Vobis
commissorum sempiternam exequi, pœnas-
que otiosis imponendas, declinare valeatis.

XVIII. Non è cancellis, intra quorum
fines sessio Diœcesana habetur, exite, nisi ab-
soluta sessione, aut necessaria de causa.

XIX. Cum autem exire necesse habetis,
facultatem à Vicario generali petite, reverfi,
ad eundem venite, antequam designato loco
confideatis.

XX. Sessione de more absoluta, non rap-
tim turbulentè discedite, sed graviter de-
coroque incessu.

XXI. Hæc omnia servate.

XXII. Cavete denique, quæcunque, &
Ecclesiasticæ disciplinæ, & synodalis actio-
nis dignitati, & loci venerationi, minimè
conveniunt.

XXIII. Si quæ gravamina habetis, in
scripto edite.

DECRETVM III.

*De Collecta in Missa pro peccato-
rum venia.*

Fol. 302.

DECRETVM IV.

De præjudicio non asserendo.

Fol. 302.

DECRETVM V.

De non discedendo.

Ibidem.

DECRETVM VI.

De oratione publica.

Ibidem.

*Hoc lecto Decreto, Illustrissima S. Celsitudo
specialiter Clerum, ut pro præsentis nunc necessitate
publica, & contra persecutores Ecclesiæ ad DEUM
orent, in hæc verba adhortata fuit:*

Recte enim fidelis Apostolus Nos vocat
corpus Christi, & membra de membro; si
quid igitur patitur unum membrum, compa-
tiuntur omnia, quorum hoc tempore quæ-
dam à Turcis, quædam à Moscis, & Hethero-
doxis,

doxis, vehementer infestantur, nec desinunt ipsimet Christiani Principes, infestis inter se armis concurrere, ut æquum & rationi consentaneum sit, miseris hisce Noftris confidelibus, quibus possumus, officiis charitatis, succurrere; quorum cum præcipuum sit Oratio, quæ mœstis solatium, periclitantibus auxilium, oppressis salutem, & quandoque victoriam conciliat, hoc saltem subsidio, quod omnibus in promptu est, subvenire studeamus, ut tandem pace inter Orthodoxos sancta, facilius Barbarorum incursum, Christi fideles & membra declinent, gravaque S. Matris Ecclesiæ damna, caveantur, quem in finem, quilibet ad sua reversus, pro pietate sua in Ecclesiis sibi commissis, particularem devotionem procurabit, usque dum Nos propediem publicam per Dicecesin ordinemus.

Notandum, hoc in ista Synodo speciale tantum fuisse; pro hac vice.

DECRETVM VII.

De Oratione pro Defunctis.

Quandoquidem cum fortissimo viro Iuda Machabæo merito considerare debeamus, quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperunt, optimam habeant repositam gratiam, unde sancta & salubris sit cogitatio, pro Defunctis exorare, ut à peccatis solvantur. Hinc denunciantur Charitati vestræ sequentes Confratres Nostræ hujus Dicecesis, qui ab ultima Synodo; piè ex Clero in Domino obierunt: Casparus Sprickman, Vicarius Cathedralis Ecclesiæ, Ioannes Manicæus . . . . . Henricus Holscher, Capellanus ad S. Ioannem Osnabrugi, quorum animas juxta statuta synodalia, specialibus precibus, non solum craftina die, sed alias etiam usque ad sequentem Synodum, Omnipotenti DEO, dignè commendate, considerantes cuique nostrum, pro sua æterna requie, suo tempore olim ab universo coetu Ecclesiastico, demi præstandum.

Hoc lecto, Illustrissimus ac Reverendissimus Princeps, surrexit, & flexis genibus incepit Psalmum Miserere, toto Clero alternatim respondente, cui subjunxit Illustrissimus Collectam, DEUS veniæ largitor, qua finita Illustrissimus in suo faldistorio, & totus Clerus suis locis, denuò confedit.

Notandum, si ab ultima Synodo, nullus esset mortuus, imposterum idem Decretum legatur, correctum tamen, & specialibus denunciationibus mutatis in generalem, pro omnibus scilicet ex hoc Clero defunctis.

Deinde Secretarius perrexit ad reliqua Decreta legenda.

DECRETVM VIII.

De professione fidei faciendâ.

Fol. 302. col. 2.

Lectò hoc Decreto, omnes & singuli, qui ad

officia, beneficia aut Parochias de novo admissi fuerant, aut alias professionem fidei in Synodo non emisserant, eandem ad manus Illustrissimæ S. Celsitudinis tacitis S. Evangelis præstiterunt, ac deinde redeuntes ad loca sua, singuli nomina sua cum beneficiis & officiis, Notario Synodi, ut Protothollo inferrentur, consignarunt.

DECRETVM IX.

De Decanatibus.

Qui ad Decani aut Camerarii Capitulorum Ruralium officium de novo promoti sunt, & juramenta consueta in hoc Synodali loco nondum præstiterunt, nunc id faciant, & postmodum sua nomina Notario, protothollo inferenda, consignent.

Notandum, in hac Synodo speciale tantum fuisse quod sequitur:

Ut vero Nobis, vobisque nunc constet, quomodo & quinam in talibus muneribus constituti sint, volumus, ut singulorum nomina, pro hac vice, perlegantur.

In Decanatu Civitatis.

Decan. C Vnradus Burenus, Canonicus ad S. Ioannem, & Cathedralis Ecclesiæ Nostræ Pastor.
Camerar. Ioannes Victor Wernecking, Pastor ad S. Ioannem.

In Decanatu Widenbrugenfi.

Decan. Christophorus Strengerus, SS. Theologiæ & Medicinæ Doctor, Collegiatae Ecclesiæ Nostræ ibidem Decanus.
Camerar. Ioannes Sprengerus, Canonicus Widenbrugenfis, & Pastor in Guterslo.

In Decanatu Iburgensi.

Decan. Admodum Reverendus Dominus, Iacobus Thorwarth, Monasterii S. Clementis in Iburg Abbas, & Protonotarius Apostolicus.
Camerar. Theodorus Mauriti, Pastor in Hagen.

In Decanatu Fürstenawensi.

Decan. Pater Petrus Gellerman, Societatis IESU Sacerdos, & Vicecuratus in Batbergen.
Camerar. Ioannes Wenninck, Ord. Cisterciensium, & Pastor in Berfenbruck.

In Decanatu Vördenfi & Wittlacensi.

Decan. Pater Ioannes Zurtraffen, Societatis IESU Sacerdos, & Vicecuratus in Vörden.

Came-

Camerar. Ioannes Busch, Pastor in Oestercappelen.

In Decanatu Grönenbergensi.

Decan. Hermannus Hoffhaus Pastor in Willingholthausen.

Camerar. Pater Henricus Frey, Societatis IESU, sacerdos & Vicecuratus in Melle.

In primario Embslandie Decanatu, cis Amasim fluvium.

Decan. Dominus Engelbertus Moseler, Commissarius Noster Generalis per Embslandiam, & Pastor in Hafelunen.

Camerar. Everhardus Ioannis, Pastor in Bocklo.

In Decanatu Embslandie secundo.

Decan. Albertus Abt, Ordinis S. Benedicti, & Pastor in Meppen.

Camerar. Ioannes Wesseling, Pastor in Haren.

In Decanatu Vechtenfi.

Decan. Ioannes Stockman, Pastor in Vechte.

Camerar. Ioannes Wafferman, Pastor in Languorden.

In Decanatu Cloppenburgerfi.

Decan. Gerhardus Covers, Pastor in Cloppenburg, & Vicarius Cathedralis Ecclesie Nostrae Osnaburgensis.

Camerar. Ioannes Brandt, Pastor in Essen.

In Decanatu Ritbergensi.

Decan. Engelbertus Steincamp, Pastor in Rittberg.

Camerar. Ioannes N. Pastor in Nienkercken districtus eiusdem.

DECRETUM X.

De Examinatoribus.

Hoc Decretum cum formula iurandi ab Examinatoribus praestiti habetur in Synodo quinta, fol. 311.

In hac vero Synodo, Examinatores de novo praeter Illustrissimae ac Reverendissimae S. Celsitudinis in Pontificalibus & Spiritualibus Vicarios Generales & Officium Praepositi fuerunt, Dominus Ewaldus Markius SS. Theologiae Licentiatum, Dominus Bernardus Matthiae SS. Theologiae Doctor, Conradus Burenus, Cathedralis Ecclesiae Pastor, & Canonicus ad S. Ioannem, Pater Ludovicus Crabbe, Prior Dominicanorum.

Subiunxit Secretarius in haec verba, Placentne Vobis?

Respondente Clero, placent.

Secretarius Synodi subiunxit, si qui novi ex admittis & approbatis sint, accedant, & solitum praestent iuramentum Examinatorum; quod & factum.

DECRETUM XI.

De Iudicibus Causarum Apostolicarum.

Cum etiam Conc. Trid. & statuta Metropolitanae constituant, nec non consuetudo huius Ecclesiae sit, ut etiam Iudices Causarum Apostolicarum in Synodi constituantur, qui juxta Tridentinum, Cathedralis Ecclesiae Canonici, aut alii in dignitate constituti esse debent. Hinc denuo sequentes publicamus & denominamus,

D. Ioannem à Leerad, Cathedralis Nostrae Ecclesiae Osnaburgensis, Praepositum.

D. Ioannem Wilhelmum à Winkelhausen, eiusdem Ecclesiae Decanum.

D. Ioannem Biscopinck, Curiae Nostrae Episcopalis Officium, Protonotarium Apostolicum, & Canonicum, ad S. Ioannem.

D. Rabanum Heisterman, Collegiatum Ecclesiae ad S. Ioannem Decanum.

Placentne Vobis?

Respondit Clerus, placent.

DECRETUM XII.

De Censore Librorum.

Censorem librorum volumus & denuo nominamus D. Ewaldum Markium, SS. Theologiae Licentiatum, Canonicum ad S. Ioannem, & Consiliarium Nostrum Consistorialem.

DECRETUM XIII.

De Penitentiario.

In Penitentiarium Episcopalem publicum in Nostra Cathedrali Osnaburgensi Ecclesia constitutum & deputatum, Patrem Ludovicum Crabbe, Priorem Dominicanorum.

Placentne Vobis?

Respondit Clerus, placet.

DECRETUM XIV.

De Syndico Cleri.

Cum prioribus, praesertim belli temporibus, varia ab Ecclesiis bona, abalienata sint; posterioribus etiam ob negligentiam Praelatorum, Parochorum, aut quorumcumque beneficiarum, idem evenire posset: Hinc pro recuperandis bonis Ecclesiarum, & conservanda immunitate Ecclesiastica, Dominum Wennemarum ab Ascheberg, Osnaburgi ad S. Ioannem Canonicum, & Assessorem Nostrae Curiae Episcopalis, ad hoc speciahter deputamus,

putamus, ut si qui se læsos aut defraudatos sentiant, querelas ad eum deferant, & ab alienata pro posse recuperare, ipsius Consilio & auxilio, studeant.

DECRETVM XV.

Quandoquidem nonnulla beneficia diversis in locis Nostræ Diœcesis, & præsertim in territoriis Diœcesanæ Nostræ jurisdictioni subiectis, à Laicis & potentioribus supprimantur aut alienentur. Hinc D. Bernardum Matthiæ SS. Theologiæ Doctorem, Canonicum ad S. Ioannem, Consiliarium Nostrum Confistorialem, nec non Sigilliferum Nostrum, ad hoc constituimus ac denominamus; ut is singularem eorum curam habeat, & redditus ad usum debitum, & Nostram ordinationem accommodet.

DECRETVM XVI.

De Subsidio Charitativo.

Cum juxta sacrorum Canonum statuta, & antiquam consuetudinem hujus & aliarum Ecclesiarum, Cathedralium, Synodi tempore, & subsidium charitativum singulis legitimis Episcopis debeatur, nec non juxta Concilium Tridentinum, uterque Clerus ad Contributionem seminarii, teneatur, Nos, consideratis horum temporum incommodis, uti hætenus, ex singulari gratia id ipsum remittimus, jura tamen Nostra in meliora tempora reservantes.

DECRETVM XVII.

His finitis, cum instaret hora duodecima, accessit Secretarius Synodi ad Illustrissimum & petit, an placeat indici finem hujus primæ sessionis synodalis, & indictionem proximam.

Respondente Illustrissimo placet, certumque tempus pro secunda sessione determinante, Secretarius Synodi in suggestu indicit finem hujus sessionis, & continuationem proximam, in hæc verba.

DECRETVM XVIII.

De fine sessionis hujus Synodalis, & indictione proxima.

Illustrissima S. Celsitudo decernit Synodi hanc primam sessionem nunc finiendam; ac proinde mandat omnibus & singulis, ut cras hora septima sacro funebri solenni pro defunctis Episcopis, Prælatibus, Canonicis, aliisque de Clero Osnabrugensi, præsertim, qui à proxima Synodo obierunt in Cathedrali, habendo interfint, prius tamen qui legitime impediti non sunt, in Cathedrali, vel aliis Ecclesiis, tempestive pro iisdem celebrent.

Mandat præterea, ne quisquam à loco hoc discedat, priusquam ipsamet S. Illustrissima Celsitudo hinc abierit, nec vero raptim, turbulentè, sed gravi ac decoro incessu id faciant; vult insuper Illustrissima S. Celsitudo, ut hodie post prandium, ad secundam pomeridianam, omnes per Decanatus instituant scrutinium in hoc loco Synodali, & qui vocabuntur pro examine, vel alias, habebunt proponenda coram sua Illustrissima Celsitudine debite compareant.

Post hæc Promotores Synodi insiterunt accersito Notario contra contumaciam absentium, & requisitus Notarius Synodi pro conscribendis Instrumentis de iis, quæ in hac sessione synodali, peracta fuerunt. Orationes item habuit mentales, ut in quinta Synodo. Data etiam benedictio, manu tantum ab Illustrissima ac Reverendissima S. Celsitudine nihil dicendo, prout in Pontificali Romano. Reliqua omnia, ut in Synodo quinta, fol. 303. usque ad secundam sessionem excusare, peracta fuerunt.

Omnibus in prima sessione peractis, dum Illustrissimus à loco synodali exiret, prius, omnes, & singulos quibus placuerit, ad prandium in Residencia sua, per Magistrum Cœremoniarum; præsertim qui longius hinc distabant, ad evitandos ipsorum sumptus ex speciali gratia invitari fecit, comparuerunt plerique omnes, & in eodem loco in distinctis mensis pro qualitate personarum, honorificè ac decenter, tractati fuerunt.

In loco refectionis, lectione mense habita per Capellanum Illustrissimi ex concionibus priorum Synodorum, nonnulla etiam ex libello Truemii, de quo supra, subijuncta fuerunt.

Post mensam, peractis DEO gratias, substituit nonnihil in loco prandii, Illustrissimus ac Reverendissimus Princeps, & singuli, audientiam habere cupientes, ad eandem admissi fuerunt: Hora I. datum signum ad Vesperas.

Ad medium horæ secundæ magna Campana Clerus Pastorum per Capitula sex Decanatus pro examine & scrutinio inter singulos Decanatus faciendo, ad locum synodalem convocatus, comparuit.

Hora secunda, Illustrissima S. Celsitudo Rochetto, Cruce passerati, Mozetta & Biveto rubro induta, ad locum Synodalem subsecuta fuit, ut primum eisdem ingressa est, ad privatum & specialiter ad id preparatum cubiculum, perrexit, & diversa Cleri gravamina à singulis, audientiam petentibus, una cum Consiliariis suis Ecclesiasticis, percepit, multaque privatorum correxit, & in melius ordinavit.

Interim in loco synodali contiguo scrutinium; & quid per Decanatus peractum, relatio per singulos Decanos, una cum Camerariis Illustrissimæ S. Celsitudini facta, usque ad septimam noctis.